

ПРУС Ю.В., ТИМОФЕЄВ В.М., д.е.н., проф.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ „ТРУДОВІ РЕСУРСИ”

Найбільш важливим елементом виробничих сил й головним джерелом розвитку економіки є люди, тобто їх майстерність, освіта, підготовка, мотивація діяльності. Існує тісний зв'язок між конкурентоздатністю економіки і рівнем забезпеченості населення з якістю трудового потенціалу персоналу підприємств й організацій.

Персонал підприємства формується й змінюється під впливом внутрішніх (характер виробництва, технологій й організації виробництва) й зовнішніх (демографічні процеси, юридичні й моральні норми суспільства, характер ринку праці і т. д.) факторів. В свою чергу зовнішні й внутрішні фактори визначають кількісні і якісні параметри трудових ресурсів.

Зарубіжна та вітчизняна економічна наука накопичила багатий досвід аналізу процесів формування, розвитку та використання трудових ресурсів. Характеризуючи різні його складові, вчені-економісти застосовують різні економічні категорії в процесі цього аналізу.

Категорія „трудові ресурси” вперше була запроваджена академіком С.Г. Струмлініним у 1922 р. в роботі „Наші трудові ресурси і перспективи”. Серед учених немає єдиної думки про суть цього поняття (таблиця 1).

Таблиця 1.1 – Аналіз дефініцій „трудові ресурси”, наведених в літературних джерелах

№ з/п	Джерело	Визначення
1	2	3
1	Советский энциклопедический словарь	Трудові ресурси – це частина населення, яка володіє необхідним фізичним розвитком, знаннями та практичним досвідом для роботи в народному господарстві [1, с. 1362].
2	Заславская Т.И.	Трудові ресурси – це сукупність членів суспільства, здатних брати участь у суспільному виробництві при даному розвитку продуктивних сил і в межах даних виробничих відносин [2, с. 27].
3	Касимовский Е.В.	Трудові ресурси – це частина працездатного населення, як зайнятого в суспільному виробництві, так і того, що знаходиться в резерві, кількісні і демографічні межі якого залежать від суспільної форми виробництва і рівня розвитку продуктивних сил; трудові ресурси виражають суспільні відносини з приводу їх формування, перерозподілу і використання [3, с. 12 - 13].

4	Долгушкин Н.К., Новиков В.Г.	Трудові ресурси – це частина населення країни, яка володіє необхідним фізичним розвитком, здоров'ям, освітою, культурою, здібностями, кваліфікацією, професійними знаннями для роботи у сфері суспільно-корисної діяльності [4, с. 11].
5	Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш.	Трудові ресурси – економічно активне, працездатне населення, люди, здатності до трудової діяльності [5, с. 348].
6	Романишин В.О.	Трудові ресурси – головна продуктивна сила суспільства [6, с. 214].
7	Травин В.В.	Трудові ресурси – це частина населення країни, яка володіє фізичним розвитком, розумовими здібностями і знаннями, необхідними для заняття суспільно-корисною працею [7, с. 15].
8	Качан Є.П.	Трудові ресурси – це сукупність носіїв робочої сили, яка здебільшого визначається демографічною структурою населення, встановленими межами працездатності як тих, що беруть участь у процесі праці, створенні споживчих вартостей і соціально-культурних цінностей, так і потенційно здатних до суспільно-корисної діяльності [8, с. 89].

Не можна не погодитися з Є.Касимовським, який зводить поняття трудових ресурсів до застарілих кількісних характеристик робочої сили. Людина є не лише носієм здібностей до праці, але й кількісних та якісних характеристик, які вона використовує в ринково-конкретному середовищі, в різних сферах життєдіяльності, представляючи свій специфічний, з особливими характеристиками, сектор ринку праці.

Трудові ресурси – це не лише кількісний показник і економічна категорія, але й категорія соціально-економічної сфери. Швидкий розвиток науки і техніки, зростання ролі особистого фактора виробництва призвів, що проблеми формування і розвитку трудових ресурсів не розглядаються окремо від соціальних процесів. Тому трудові ресурси трактуються як частина населення, яка володіє необхідним фізичним розвитком, освітою, культурою, здібностями, кваліфікацією, професійними знаннями та практичним досвідом.

Отже, трудові ресурси є формою вираження переважної частини людських ресурсів, це частина населення країни, яка, маючи відповідні психофізіологічні, фізичні та інтелектуальні якості, здатна виробляти матеріальні та духовні блага й послуги, тобто здійснювати корисну діяльність.

Список літератури: 1. Советский энциклопедический словарь/ Гл. ред. А.М. Прохоров. – 4-е изд. – М.: Сов. Энциклопедия. – 1986. – 1600 с. 2. Заславская Т.И. Методические проблемы социологического исследования мобильности трудовых ресурсов. – Новосибирск: Наука, 1974. – 318 с. 3. Касимовский Е.В. Трудовые ресурсы, их формирование и использование в СССР // Экономические науки. – 1973. - № 7. 4.

Долгушкин Н.К., Новиков В.Г. Категории «трудовые ресурсы», «рабочая сила», «кадры» - сущность и содержание. // *Аграрная наука.* – 2001. - № 4. **5.** *Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш.* Учебный экономический словарь. – М.: Рольф: Айрис-пресс, 1999. – 416 с. **6.** *Романишин В.О.* Рынок труда Украины: современное положение и пути реформирования / В.О.Романишин // *Актуальные проблемы экономики.* - 2004. - №6. **7.** *Травин В.В.* Кадрова політика в сучасних умовах / В.Травин. - М., 2006.- 364с. **8.** *Качан Є.П.* Управління трудовими ресурсами / Є.П. Качан: навч. посібник. - К.: Видавничий дім «Юридична книга», 2005. - 358с.

